

УДК 34:002:004

О.В. Неня,
кандидат юридичних наук,
начальник відділу ДНДІ МВС України, м. Київ,
ORCID ID 0000-0001-9721-5718

ІНФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ЯК ПРЕДМЕТНІ СФЕРИ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРАВА

Стаття присвячена проблемам і особливостям правового регулювання суспільних відносин в інформаційній сфері. Розглянуто поняття “інформація” та наявні його концепції, “процес”, “інформаційний процес” та їх сутність і роль як предметних сфер інформаційного права. Запропоновано авторське визначення поняття “інформація”. Пропонується відносити до інформаційних процесів і процеси створення та застосування інформаційних систем, інформаційних технологій, а також засобів їх забезпечення.

Акцентується увага на необхідності комплексного та гармонійного підходу до формування та розроблення єдиної системи правового забезпечення інформаційної сфери, зокрема шляхом кодифікації.

Ключові слова: інформаційні процеси, інформаційна сфера, інформація, правове регулювання, суспільні відносини, систематизація, кодифікація.

Статья посвящена проблемам и особенностям правового регулирования общественных отношений в информационной сфере. Рассмотрены понятия “информация” и существующие его концепции, “процесс” “информационный процесс” и их сущность и роль как предметных сфер информационного права. Предложено авторское определение понятия “информация”. Предлагается относить к информационным процессам и процессы создания и применения информационных систем, информационных технологий, а также средств их обеспечения.

Акцентируется внимание на необходимости комплексного и гармоничного подхода к формированию и разработке единой системы правового обеспечения информационной сферы, в том числе путем кодификации.

Ключевые слова: информационные процессы, информационная сфера, информация, правовое регулирование, общественные отношения, систематизация, кодификация.

Для розвитку будь-якого суспільства необхідні різноманітні ресурси, зокрема економічні (виробничі), серед компонентів яких не останнє місце займають саме інформаційні. При цьому інформація представляє собою один з основних, вирішальних чинників, який впливає на рівень розвитку технологій та ресурсів у будь-якій системі та країні й одночасно визначає цей рівень.

Слід ураховувати те, що інформаційна сфера є матеріальним і нематеріальним (духовним) процесом обміну результатами інтелектуальних досягнень у всіх сферах життя, різноманітними вміннями, навичками, досвідом тощо і при цьому активно розвивається. Тому наявна й постійна потреба у системному розвитку та вдосконаленні системи її правового регулювання.

При цьому інтенсивний розвиток та специфіка формування інформаційного суспільства залежать не тільки від подальшого прогресу інформаційних і телекомунікаційних технологій, а й від того, наскільки швидко будуть пристосовані та гармонізовані до нових реалій правові норми, до сфери регуляції яких відноситься надширокий спектр інформаційних відносин. Предметна сфера інформаційного права повинна бути так само різноманітна, як й існуючі форми і види інформації, області її використання та дії, які з нею виконуються (інформаційна діяльність або інформаційні процеси), а також інформаційні системи, призначені для реалізації інформаційних процесів.

На сьогодні учені все частіше звертаються до інформаційно-правових питань. Вже є низка досліджень, у межах яких зроблені спроби осмислення цієї сфери.

Серед них слід виокремити роботи таких українських науковців, як: Ю.К. Базанов, В.М. Брижко, С.Ф. Гуцу, М.І. Коваль, В.В. Колос, Б.А. Кормич, Т.А. Костецька, С.П. Кудрявцева, О.О. Маруховський, А.І. Марущак, О.В. Синєокий, В.С. Цимбалюк, М.Я. Швець [1–9].

На нашу думку, розглядаючи різні аспекти правового регулювання інформаційної сфери, науковцями не приділена достатня увага значенню, ролі і сутності інформаційних процесів, під час яких і виникають суспільні інформаційні відносини, які складають основний предмет інформаційного права.

Основні інформаційні права громадян України проголошені у ст. 34 Конституції України, де сказано, що: “Кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб – на свій вибір.”. При цьому реалізація основних інформаційних прав забезпечується завдяки інформаційним процесам, у яких проявляються особливості та юридичні властивості інформації.

Також ст. 50 Конституції “Кожному гарантується право вільного доступу до інформації про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту, а також право на її поширення. Така інформація ніким не може бути засекречена” [10].

Нині важко знайти сферу людської діяльності, де б інформація не грала важливу роль, являючись узагальненою фундаментальною основою побудови ефективної економіки, розвитку громадського суспільства та держави в цілому, а також соціально-правових перетворень.

Існують різні підходи до розуміння інформації. Інформація може бути:

- елементарна – на рівні атомів;
- біологічна, яка створюється живими істотами;
- соціальна, що знаходиться в області людських відносин;
- техніко-кібернетична, яка є похідною, і створена з використанням машин і частково врегульована правом.

Існує низка визначень інформації. Визначаючи силу широти цього поняття, М.М. Моїсєєв вважає, що немає і не може бути суворого і досить універсального визначення поняття інформації [11].

Проте Гончаров В.М. висловлював думку, що взагалі не існує загальновизнаної єдиної концепції інформації [12].

З погляду філософії, інформація (від лат. *Informatio* – “роз’яснення, уявлення, поняття про будь-що”, від лат. *Informare* – “надавати вид, форму, навчати; мислити, уявляти”) – це різні форми повідомлень, що мають соціальну цінність для людської діяльності та практики [13].

ДСТУ 2392–94 “Інформація та документація. Базові поняття. Терміни та визначення” пропонує таке визначення: інформація – це знання, що розглядаються в аспекті комунікації [14].

Наукове уявлення про інформацію, яке залишається сучасним і нині, сформулював основоположник кібернетики та теорії штучного інтелекту Норберт Вінер. Він вважав, що інформація – це позначення змісту, отриманого із зовнішнього світу в процесі нашого пристосування до нього і пристосування до нього наших почуттів [15].

На сьогодні поняття інформації закріплено в Законі України “Про інформацію”. Відповідно до ст. 1 цього Закону, інформація – це будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді [16].

З огляду на те, що поняття “інформація” використовується в усіх без винятку сферах людської діяльності: науковій, економічній, управлінській, політичній, педагогічній, медичній, екологічній тощо та, звичайно, у повсякденному житті, це поняття розуміється по-різному певними групами людей, враховуючи специфіку їх діяльності. Із цього випливає одна із основних особливостей цього поняття – його універсальність.

Підтвердженням цього може бути поняття “інформації”, що надається в Законі України “Про телекомунікації”, а саме: “інформація – відомості, подані у вигляді сигналів, знаків, звуків, рухомих або нерухомих зображень чи в інший спосіб” [17].

Ще однією особливістю інформації є те, що вона проявляється як у матеріальних, так і нематеріальних (ідеальних) продуктах інтелектуальної діяльності людини. Інформація як об'єкт суспільних відносин і завдяки зазначеній особливості гармонійно об'єднує правила відносин матеріального і нематеріального характеру і регулює їх.

Тому всеосяжне поняття “інформації”, на нашу думку, повинно гармонічно вміщувати поняття основних наявних концепцій поняття “інформації”, зокрема атрибутивної¹ [18], функціональної² [19], логіко-семантична (сміслова)³ [20, 21], ймовірнісної концепції К. Шеннона⁴ [21].

За результатами розгляду різних понять “інформації” можна запропонувати таке визначення поняття “інформації”.

Так, інформація – це відомості або дані про навколишній світ, суспільні відносини та зв'язки в усьому їх розмаїтті, незалежно від форми їх подання, що сприймаються та інтерпретуються людиною безпосередньо або опосередковано за допомогою технічних засобів та систем.

Інформація як предмет відносин відома так само давно, як і самі людські відносини, так як функціонально вона виконує роль об'єднання таких суспільних відносин за різними напрямками.

Отже, інформація є основою суспільних відносин, які відбуваються завдяки комплексу процесів інформаційної взаємодії суб'єктів, який так само неможливий без існування певної інформаційної інфраструктури, яка забезпечує функціонування і розвиток інформаційного суспільства і засобів інформаційної взаємодії. Всі зазначені складові утворюють певну сферу – інформаційну сферу діяльності людини, певних груп людей та суспільства взагалі. Проте поняття інформаційної сфери буде неповним без такої її складової, як система регулювання виникаючих інформаційних відносин, яка включає, передусім, інформаційне законодавство і державу як своєрідний універсальний регулятор соціальних процесів.

Спираючись на думку І.Л. Бачило, В.М. Лопатіна та М. Федотова [22], можна запропонувати таке визначення поняття “інформаційна сфера” – це певне інформаційне законодавчо регульоване середовище, де відбуваються інформаційні процеси, які реалізують потреби і можливості суб'єктів по відношенню до інформації.

Саме під час здійснення інформаційних процесів виникають суспільні відносини, які складають основний предмет інформаційного права, предмет його правового регулювання. Тому саме інформаційні відносини як предметна область у системі права стали визначальною ознакою інформаційного права як самостійна область (галузь) правового регулювання. При цьому галузь інформаційного права, маючи явно виражений предмет відносин, відрізняється від інших галузей права тим, що

¹ Атрибутивна концепція інформації – розглядає інформацію як обов'язкову властивість (атрибут) матерії. Така інформація називається структурною, потенційною, завжди апріорною, внутрішньою інформацією, інформацією “в собі”.

² Функціональна концепція інформації – одна із двох філософських концепцій (парадигм) інформації, розглянута в роботах американського математика Норберта Вінера. Поява цієї концепції пов'язана з розвитком кібернетики – науки про управління та зв'язок у живих організмах, суспільстві і машинах (це дало другу назву концепції – функціонально-кібернетична). Кібернетика формулює принцип нерозривного зв'язку (єдності) інформації з керуванням, з функціонуванням самокерованих та самоорганізовуваних систем (технічних, біологічних та соціальних).

³ Семантика вивчає знакові системи як засоби виразу змісту, тобто правила інтерпретації знаків, їх сполучень, тобто змістовий бік мови. Основна ідея семантичної концепції інформації полягає у можливості виміру предметного значення висловів. При логіко-семантичному підході інформація трактується як знання, причому не будь-яке знання, а та його частина, яка використовується для орієнтування, для активної дії, для управління і самоврядування.

⁴ К. Шеннон, використовуючи кількісно-інформаційний підхід, визначає інформацію як міру невизначеності (ентропію) події. Кількість інформації в тому чи іншому випадку залежить від ймовірності його отримання: чим більш ймовірним є повідомлення, тим менше інформації міститься в ньому. Цей підхід, хоч і не враховував смисловий бік інформації, виявився дуже корисним у техніці зв'язку й обчислювальної техніки та послужив основою для вимірювання інформації та оптимального кодування повідомлень. Крім того, ця концепція виявилася зручною для ілюстрації такої важливої властивості інформації, як новизна, несподіванка повідомлень.

має широкий (розгалужений) комплекс відносин, пов'язаних з отриманням і формуванням інформаційних ресурсів, створенням і використанням технологій їх обробки і застосування, забезпеченням їх комунікації в системах і мережах тощо. На підтвердження цього інформаційну сферу, як пропонує В.А. Копилов [23], можна розділити на п'ять предметних напрямів:

- реалізація права на пошук, отримання, передачу та застосування інформації;
- виробництво, передача і поширення вихідної і похідної інформації;
- формування інформаційних ресурсів, підготовка інформаційних продуктів, надання інформаційних послуг;
- створення та застосування інформаційних систем та баз знань, а також інформаційно-телекомунікаційних технологій;
- створення та застосування засобів і механізмів інформаційної безпеки, в тому числі засобів інформатики та обчислювальної техніки для безпеки мереж ЕОМ, а також програмних і апаратних засобів захисту інформації в ЕОМ і комп'ютерних мережах.

Зазначені напрями реалізуються завдяки інформаційним процесам.

Поняття “процес” дуже складне і неоднозначне, смислове навантаження якого значною мірою залежить від галузі застосування.

Достатньо універсальним, на нашу думку, є таке визначення: процес – це (від лат. *processus* – просування), – послідовна зміна станів об'єкта в часі. При цьому, природа об'єкта може бути довільною: матеріальний (природний або штучний) або ідеальний (поняття, теорія тощо) [24].

Ще достатньо цікаве визначення поняття “процес” дає М.В. Фролов: процес – це динамічна система відносин форми і змісту [25].

Що ж стосується поняття “інформаційний процес”, то його краще розглядати не в однині, з огляду на перелік дій, які можна виконувати з інформацією, маючи на увазі, що кожна з цих дій у свою чергу є процесом. Проте поняття “інформаційний процес” теж має право на існування, хоча воно буде мати загальний характер.

Так, інформаційний процес – це сукупність послідовних дій, вироблених над інформацією з метою отримання результату [26].

Інформаційні процеси – послідовна зміна стану та (або) уявлення про інформацію в результаті дій, які з нею можна виконувати. Такими діями є: створення, збирання, зберігання, обробка, відображення, передавання, розповсюдження, використання, захист, знищення інформації [27].

При цьому інформаційні процеси відбуваються на всіх рівнях соціальної ієрархії: окремої особистості та її індивідуальної свідомості; малих і великих соціальних груп, трудових колективів і соціальних спільнот тощо, і звичайно, суспільства в цілому.

Діяльність, яка відбувається під час здійснення інформаційних процесів, називається інформаційною.

Законодавством України передбачені такі основні види інформаційної діяльності, як: збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорона та захист інформації (ст. 9 Закону України “Про інформацію”) [16].

Отже, під час інформаційних процесів реалізуються інформаційні права і свободи людини, які передбачають: реалізацію права на пошук, збирання, отримання та надання інформації, її передачу, оброблення, використання та застосування, поширення, а також зберігання та захист.

При цьому для забезпечення інформаційних процесів відповідними структурами забезпечується вироблення і введення в обіг інформації, що стосується прав та інтересів громадян, здійснюється підготовка різних інформаційних продуктів, створення необхідних інформаційних ресурсів і надання послуг, які пов'язані з інформацією, створення і подальше застосування інформаційних систем, інформаційно-телекомунікаційних засобів та технологій, а також вирішуються питання захисту особистості, суспільства, держави від неправдивої інформації та дезінформації, захисту інформації та інформаційних ресурсів обмеженого доступу від несанкціонованого доступу.

Сьогодні поширення інформації неможливо уявити без застосування нових інформаційних технологій. Для більш ефективної участі в інформаційних процесах людина постійно створює нові пристрої та інформаційні системи, які допомагають їй сприймати, перетворювати, зберігати і використовувати інформацію.

Отже, ми повністю погоджуємося з думкою В.А. Копилова про те, що до інформаційних процесів необхідно відносити й процеси створення та застосування інформаційних систем, інформаційних технологій, а також засобів їх забезпечення [23].

Тому ми вважаємо, що у ст. 9 Закону України “Про інформацію” необхідно розширити перелік основних видів інформаційної діяльності, передбачивши такий вид інформаційної діяльності, як створення та застосування інформаційних систем, інформаційних технологій, а також засобів їх забезпечення [16].

Що ж стосується системи інформаційного законодавства України взагалі, то вона є складною та недосконалою, особливо з огляду на те, що інформаційна сфера стрімко розвивається, формуючи нові інформаційні напрями та процеси, які наповнюють її новим змістом.

Так, зокрема, значний спектр нормативно-правових актів, які регулюють правові відносини в інших сферах суспільного життя, регулюють інформаційні аспекти взаємодії суб’єктів інформаційної сфери, тобто норми інформаційного права не завжди існують у чистому вигляді, так, наприклад до таких належать: конституційна, кримінальна, цивільна, трудова, фінансова галузі права. З одного боку, цей зв’язок є необхідним, адже відіграє суттєву роль у правовому регулюванні інформаційних відносин. З другого, ця обставина істотно розвиває межі масиву нормативних правових актів, що регулюють відносини в інформаційній сфері, призводить до недостатньої ефективності окремих правових норм.

Крім того, правове регулювання забезпечує часткове охоплення важливих напрямів суспільних відносин у сфері інформації, демонструє відставання окремих положень інформаційного законодавства від рівня розвитку інформаційних і телекомунікаційних технологій, що зумовлені законами розвитку суспільства, і як наслідок, виникненням нових форм інформаційних суспільних відносин та нових інформаційних процесів.

Крім того, є ще кілька значущих проблемних питань, які негативно впливають на активне формування та розвиток національного інформаційного законодавства, основними з яких є: недосконалість його термінологічної системи та упорядкованості понятійно-категоріального апарату; певна несистемність вітчизняної правової політики в інформаційній сфері; хаотичний розвиток інформаційного законодавства; наявність протиріч у законодавчих та нормативно-правових актах.

Тому, на нашу думку, основними цілями розвитку законодавства України в інформаційній сфері та підвищення ефективності чинних інформаційних норм повинні бути:

– розроблення адекватної стратегії та концепції реформування інформаційного законодавства;

– створення нових напрямів правового регулювання інформаційної сфери;

– створення повноцінної системи нормативних правових актів, у тому числі єдиного нормативного акта у сфері інформаційних відносин, який би системно розкривав зміст основних понять; визначав особливості інформаційного законодавства, структуру, завдання і принципи інформаційного законодавства, а також сферу дії; характеризував специфіку і багатоаспектність об’єктів і суб’єктів інформаційних відносин; окреслював міжнародно-правові засади співробітництва України з іншими державами та міжнародними організаціями у інформаційній сфері, передбачаючи їх сумісність із наднаціональними правовими актами у цій сфері; визначав відповідальність за порушення інформаційного законодавства України; забезпечував кореляцію з основними галузями інформаційного законодавства України [28].

Тому на противагу фрагментарному розв’язанню проблем правового регулювання відносин в інформаційній сфері, на наше переконання, найбільш адекватним шляхом формування єдиного інформаційно-правового простору України є систематизація інформаційного законодавства, основним способом (шляхом) якої повинна стати кодифікація⁵ [29], а також його гармонізація, у тому числі, з урахуванням засад міжнародного права.

⁵ Кодифікація – це засіб систематизації нормативних актів, здійснюється шляхом перероблення та зведення правових норм, що містяться в різних актах, у логічно узгоджений нормативно-правовий акт, який системно і вичерпно регулює певну сферу суспільних відносин, як правило, на галузевому рівні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Гуцу С.Ф.* Правові основи інформаційної діяльності: навч. посіб. Х.: Нац. аерокосм. ун-т “Харк. авіац. ін.-т”, 2009. 48 с.
2. Е-майбутнє та інформаційне право / В. Брижко, В. Цимбалюк; М. Швець та ін. 2-ге вид., доп. К.: НДЦПІ АПрН України, 2006. 234 с.
3. *Кормич Б.А.* Інформаційне право: підручник для вузів. Харків: Бурун і К, 2011. 333 с.
4. *Костецька Т.А.* Інформаційне право України: навч. посіб. Київ. Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2009. 170 с.
5. *Кудрявцева С.П., Колос В.В.* Міжнародна інформація: навч. посіб. Київ: Видавничий Дім “Слово”, 2005. 400 с.
6. *Маруховський О.О.* Інформаційне суспільство: теоретико-концептуальні засади: навч. посіб. К.: Університет економіки та права “КРОК”, 2007. 136 с.
7. *Марущак А.І.* Інформаційне право: доступ до інформації: навч. посіб. К.: КНТ, 2007. 532 с.
8. *Синьокій О.В.* Інформаційне право України та електронне право високих технологій: електронний курс лекцій українською мовою. Запоріжжя: ЗНУ, 2010. 215 ел. с. URL: <http://www.nbu.gov.ua/> (дата звернення: 07.02.2018).
9. *Синьокій О.В.* Високотехнологічне інформаційне право України. Х.: Право, 2010. 360 с.
10. Конституція України: Закон України від 28 черв.1996 р. №254к/96-ВР /Відомості Верховної Ради України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 13.03.2018).
11. *Моисеев Н.Н.* Расставание с простотой. М.: АГРАФ, 1998. С. 98.
12. *Гончаров В.Н.* Концепции информации в современной науке. Наука и современность, 2010. С. 22–27.
13. *Пестеров П.Н.* Философские проблемы информации: методологический аспект: учеб. пособие. Новосибирск: СибГУТИ, 2004. 74 с.
14. ДСТУ 2392–94 “Інформація та документація. Базові поняття. Терміни та визначення”. Чинний. 1995–01–01. Київ: Держстандарт України, 1995. 33 с.
15. *Винер Н.* Кибернетика или управление и связь в животном и машине. 1948–1961. / Пер. с англ. И.В. Соловьева и Г.Н. Поварова; под ред. Г.Н. Поварова. 2-е издание. М.: Наука; Главная редакция изданий для зарубежных стран, 1983. 344 с.
16. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 № 2657-ХІІ /Відомості Верховної Ради України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2657-12> (дата звернення: 14.02.2018).
17. Про телекомунікації: Закон України від 18.11.2003 № 1280-ІV /Відомості Верховної Ради України. В редакції від 18.12.2017 р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1280-15> (дата звернення: 14.02.2018).
18. Атрибутивна концепція інформації. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Атрибутивна_концепція_інформації (дата звернення: 12.03.2018).
19. Функціональна концепція інформації. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Функциональна_концепция_информации (дата звернення: 12.03.2018).
20. Семантична і прагматична концепції інформації. URL: <http://helpiks.org/5-59710.html> (дата звернення: 06.03.2018);
21. *Алексеев Е.Г., Богатырев С.Д.* Информатика. Мультимедийный электронный учебник. URL: <http://inf-e-alekseev.ru/text/Консерс.html> (дата звернення: 06.03.2018).
22. *Бачило И.Л., Лопатин В.Н., Федотов М.А.* Информационное право: учебник / Под ред. акад. РАН Б. Н. Топорнина. СПб.: Издательство “Юридический центр Пресс”, 2001. 789 с.
23. *Копылов В.А.* Информационное право. 2-е изд., перераб. и доп. М.: Юристъ, 2002. 512 с.
24. Процес. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Процес> (дата звернення: 08.02.2018).
25. *Фролов М.В.* Философия процесса. Процесс философии. Ключ (Введение). The final theory. М.: “ИРИС ГРУПП”, 2010. 78 с.
26. Основы информатики. URL: <http://informatikaiikt.narod.ru/informaciyaiinformproc4.html> (дата звернення: 14.02.2018).
27. Інформаційні процеси. Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Информационные_процессы (дата звернення: 14.02.2018).
28. *Опришко В.Ф.* Загальнотеоретичні та практичні проблеми систематизації законодавства України. Право України. К., 1999. № 12. С. 5–30.
29. Кодифікація. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Кодификация> (дата звернення: 07.03.2018).

REFERENCES

1. *Hutsu, S.F., 2009, Pravovi osnovy informatsiynoyi diyal'nosti : navch. posib. “Legal Basis of Information Activity”*: textbook, Kh., 48 p. [in Ukrainian].
2. *Brizko, V., Tsymbaliuk, V., Shvets, M. and others, 2006, E-maybutnye ta informatsiyne pravo “E-Future and Information Law”*, K., , 234 p. [in Ukrainian].
3. *Kormych, B.A., 2011, Informatsiyne pravo: pidruchnyk dlya vuziv. “Information Law”*: a textbook for universities, Kharkiv, 333 p. [in Ukrainian].
4. *Kostetska, T.A., 2009, Informatsiyne pravo Ukrayiny: navch. posib. “Information Law of Ukraine”*: textbook, 170 p. [in Ukrainian].

5. *Kudriavtseva, S.P., Kolos, V.V.*, 2005, Mizhnarodna informatsiya: navch. posib. "International Information": textbook, Kyiv, 400 p. [in Ukrainian].
6. *Marukhovskyyi, O.O.*, 2007, Mizhnarodna informatsiya: navch. posib. "Information Society: Theoretical and Conceptual Foundations": textbook, K. 136 p. [in Ukrainian].
7. *Maruschak, A.I.*, 2007, Informatsiyne pravo: dostup do informatsiyi: navch. posib. "Information Law: Access to Information": textbook, 532 p. [in Ukrainian].
8. *Sinieokyyi, O.V.*, 2010, Informatsiyne pravo Ukrayiny ta elektronne pravo vysokykh tekhnolohiy: elektronnyy kurs lektsiy ukrayins'koyu movoyu. "Information Law of Ukraine and Electronic Law of High Technologies": an electronic course of lectures in Ukraine, Zaporizhia, 215 p. URL: <http://www.nbu.gov.ua/> (Date of Application: 07.02.2018) [in Ukrainian].
9. *Sinieokyyi O.V.*, 2010, Vysokotekhnolohichne informatsiyne pravo Ukrayiny. "High-Tech Information Law of Ukraine", Kh., 360 p. [in Ukrainian].
10. The Constitution of Ukraine: Law of Ukraine dated June 28, 1996, No 254k/96-VR. Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (application date: 13.03.2018) [in Ukrainian].
11. *Moisieiev, N.N.*, 1998, Rasstavaniye s prostotoy. "Parse with Simplicity", M. P. 98 [in Russian].
12. *Goncharov, V.N.*, 2010, Kontseptsii informatsii v sovremennoy nauke. "Concepts of Information in Modern Science", Science and Modernity, 22–27[in Russian].
13. *Pesterov, P.N.*, 2004, Filosofskiy problemy informatsii: metodologicheskyy aspekt: ucheb. posobiye. "Philosophical Problems of Information: Methodological Aspect": study, Novosibirsk, 74 p. [in Russian].
14. DSTU 2392-94 "Information and Documentation. Basic concepts. Terms and definitions", January 1, 1995, Kyiv, 1995, 33 p. [in Ukrainian].
15. *Wiener, N.*, 1983, "Cybernetics or Control and Communication in the Animal and in the Machine. 1948–1961" / transl. by I.V. Solovyov and G.N. Povarov; ed. G.N. Povarov, M., 344 p.
16. About information: Bill of Ukraine dated 02.10.1992 No 2657-XII. Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2657-12> (Date of Application: 14.02.2018) [in Ukrainian].
17. About Telecommunications: Bill of Ukraine dated November 18, 2003 No 1280-IV. Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine. In the wording of December 18, 2017. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1280-15> (Date of Application: 14.02.2018) [in Ukrainian].
18. Attributive Concept of Information. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Advertising_Conception_Information (Date of Application: 12.03.2018) [in Ukrainian].
19. Functional Concept of Information. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Functional_concept_information (Date of Application: 12.03.2018) [in Ukrainian].
20. *Semantychna i prahmatychna kontseptsiiyi informatsiyi*. Semantic and Pragmatic Concepts of Information. URL: <http://helpiks.org/5-59710.html> (Date of Application: 06.03.2018) [in Ukrainian].
21. *Aliksieiev, Y.G., Bogatyriov, S.D.*, Informatika. Mul'timediynnyy elektronnyy uchebnyk. "Computer Science Multimedia Electronic Tutorial". URL: <http://inf.e-alekseev.ru/text/Koncepc.html> (Date of Application: 06.03.2018) [in Russian].
22. *Bachylo, I.L., Lopatin, V.N., Fedotov, M.A.*, 2001, Informatsionnoye pravo: uchebnyk. "Information Law": textbook / editor B.N. Topornin, SPb, 789 p.) [in Russian].
23. *Kopylov, V.A.*, 2002, Informatsionnoye pravo. "Information Law", M., 512 p.
24. Process. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Process> (Date of Application: 08.02.2018) [in Russian].
25. *Frolov, M.V.*, 2010, Filosofiya protsessu. Protsess filosofii. Klyuch (Vvedeniye). "The Philosophy of the Process. The Process of Philosophy. Key (Introduction). The Final Theory", M., 78 p. [in Russian].
26. Osnovy informatiki. Fundamentals of Computer Science. URL: <http://informatikaiikt.narod.ru/informaciya/informproc4.html> (Date of Application: 14.02.2018) [in Russian].
27. Informatsiyni protsesy. Information Processes. Wikipedia. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Information_processes (Date of Application: 14.02.2018) [in Ukrainian].
28. *Opryshko, V.F.*, 1999, Zahal'noteoretychni ta praktychni problemy systematyzatsiyi zakonodavstva Ukrayiny "General theoretical and practical problems of systematization of Ukrainian legislation, Law of Ukraine 12, 5–30 [in Ukrainian].
29. Codification. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Codification> (Date of Application: 07.03.2018) [in Ukrainian].

UDC 34:002:004

O.V. Nenia,
Candidate of Law,
Head of the Department of the Research Lab
of the State Research Institute MIA Ukraine, Kyiv,
ORCID ID 0000-0001-9721-5718

INFORMATION PROCESSES AS SUBJECTS OF INFORMATIONAL LAW

Paper is devoted to the problems and features of the legal regulation of social relations in the information sphere. It is noted that information is one of the main driving

factors that affects the level of the development of technologies and resources in any system and at the same time determines this level. The emphasis is placed on the fact that the information sphere, acting as a material and intangible (spiritual) process of the exchange of intellectual achievements in all spheres of life, is constantly evolving, and therefore requires constant and systematic development and improvement of the system of its legal regulation. Since the implementation of basic information rights is ensured by information processes that reveal the peculiarities and legal properties of information, they are in particular need of attention, in particular, their role, meaning and essence in emerging social relations. The concept of “information” and its concepts, “process”, “information process” and their essence and role as the subject areas of information law are considered. Author’s definition of “information” is proposed. It is emphasized that the concept of “information process” is better to be considered not in singular, given the list of actions that can be performed with information, bearing in mind that each of these actions is also a process. Given that the perception, transformation, dissemination, storage and use of information require using new information technologies, new types of information processes are emerging. Therefore it is proposed to refer to the information processes and processes of creation and application of information systems, information technologies, as well as means of their provision, which needs to be taken into account in the system of information legislation of Ukraine, in particular, in Article 9 of the Bill of Ukraine “About Information”.

The attention is also focused on the need for an integrated and harmonious approach to the formation and development of a unified system of legal provision of the information sphere, in particular by codification.

Keywords: information processes, information sphere, information, legal regulation, public relations, systematization, codification.

Отримано 10.05.2018